

метної компетентності учнів у сукупності її когнітивного, діяльнісно-процесуального й аксіологічного компонентів.

Чільною ознакою інтерактивного навчання є багатостороння комунікація учасників навчання. Колективне виконання учнями пізнавального завдання відбувається через їхнє спілкування, що передбачає як участь у колективній діяльності кожного з учнів, так і колективно розподілену діяльність та колективно отриманий результат. Учень виступає не об'єктом, а суб'єктом навчання, тобто активним учасником подій, власної освіти та розвитку. Вчитель із носія готових знань перетворюється на організатора пізнавальної діяльності учнів та консультанта. Акцент зміщується з монологічного способу подачі інформації й передачі знань вчителем із метою їх подальшого механічного відтворення учнями до діалогу (полілогу) для розвитку їхнього критичного мислення та комунікативних навичок.

За інтерактивного навчання результати стають системним досвідом учнів, отриманим в процесі спільної активної діяльності, на основі якого формуються їхні знання, навички і ставлення, необхідні для ефективного набуття правової предметної компетентності.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

О. І. Пометун, д. пед. н.

Навчання історії з позицій системного підходу може розглядатись як функціонально диференційована освітня система, спеціально утворена для цілеспрямованого впливу на особистість учня з метою формування і розвитку у нього визначених якостей. У цій системі виділяються компоненти (соціально значущі цілі, зміст навчання, організація навчального процесу, результати навчання), внутрішні зв'язки між ними та зовнішні чинники, які зумовлюють її функціонування. Упровадження компетентнісного підходу зумовлює спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є формування в учнів системи ієрархічно підпорядкованих ключових і предметних компетентностей.

Предметна компетентність розуміється як здатність людини ефективно діяти у певній предметній сфері, що передбачає наявність загальних і вузькоспеціальних знань, предметних умінь і навичок, способів мислення, розуміння відповідальності за свої дії, мотивації до їх виконання. Історична предметна компетентність – це сукупність знань, умінь, навичок, ставлень, що мають бути сформовані в учня у межах засвоєння ним змісту історії як навчального предмета і необхідні йому, щоб виконувати певні дії для розв'язання навчальних і життєвих проблем, задач та аналізу ситуацій.

Історична компетентність є рівневим утворенням, що формується на різних ступенях навчання в загальноосвітній школі, зокрема в основній і старшій. Результатом історичної освіти на різних ступенях є визначений рівень сформованості складників предметної компетентності.

Проведені дослідження свідчать, що особистісне надбання кожним учнем відповідного рівня історичної предметної компетентності у сукупності її складових: когнітивної (знання, уявлення), процесуально-діяльній (уміння й навички, досвід їх застосування), аксіологічної (орієнтації, ставлення і мотиви) – є можливим за певних умов. Серед цих умов такі: 1) орієнтація системи навчання історії на розвиток предметної компетентності як основного показника результатів; 2) системна побудова змісту шкільної історичної освіти з урахуванням наступності у навчанні, міжкурсових та міжпредметних зв'язків, відображенням надбань і методів історичної науки, змін, які в ній відбуваються, включенням суперечливих тем і дискусійних питань; 3) активізація участі учнів у процесі навчання, що досягається через системне застосування активних та інтерактивних методів навчання; 4) дотримання взаємозв'язків між уроками і навчальними темами у межах курсу; методами, прийомами, технологіями, засобами, адекватними компонентам навчального змісту, що мають забезпечити розвиток певного рівня предметної компетентності; різними курсами та предметами історії і суспільствознавства, курсами основної і старшої школи, що забезпечують послідовний і логічний перехід від нижчого до вищого ступеня за рахунок наступності у цілевизначенні, змісті, методах навчання, способах

пізнавальної діяльності учнів на різних етапах навчання; 5) забезпечення моніторингу як системи контрольних заходів різних видів та форм з метою визначення рівнів сформованості в учнів предметної компетентності у динаміці й оперативного впливу на цей процес.

СИСТЕМА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОЦІ ІСТОРІЇ

Н. М. Гупан, д. пед. н.

Нагальним завданням шкільної історичної освіти сьогодні є послідовне запровадження компетентнісного підходу. Одним з важливих інструментів вирішення цього завдання є такий засіб навчання як компетентісно орієнтовані пізнавальні завдання, причому організовані у певну систему. Пізнавальні завдання є тим механізмом, що дозволяє вчителю передбачати, програмувати навчальні і розумові дії школярів, оптимально керувати ними. Система компетентісно орієнтованих пізнавальних завдань має стимулювати пізнавальну діяльність школярів, спрямовуючи їх рух до мети навчання – формування когнітивного, аксіологічного та процесуально-діяльнісного складників компетентності, насамперед предметної. З допомогою навчально-пізнавальних завдань забезпечується якість знань, їх оперативність, рівень узагальненості, практичний характер, створюються умови для напрацювання учнями передбачуваних програмою умінь і навичок, формування їх ставлень і мотивів.

Спрямована на розвиток історичної компетентності учнів система пізнавальних завдань має передбачати розвиток її п'яти основних складників: хронологічного, просторового, інформаційного, логічного і аксіологічного. Компетентісна спрямованість завдань забезпечується їх змістом, адже кожен із її складників потребує відбору і структурування фактів (понять), на основі яких можна сформулювати завдання, спрямоване на розвиток відповідних новоутворень в учнів. Складники предметної компетентності відбивають особливості змісту і способів пізнання відповідної науки й створюють об'єктивну основу для визначення чіткої системи завдань як у побудові навчального процесу, так і